

Hoop in coronatijs

Een ecosysteem van
nieuwe fondsen

Iedereen weet hoe hard de cultuursector is getroffen door de coronacrisis. Maar tussen alle donkere wolken dringen sprankjes licht door als 'vaccin' tegen algehele treurnis. Sinds de uitbraak van COVID-19 sprongen het Prins Bernhard Cultuurfonds, particuliere schenkers en een groep private cultuurfondsen extra in de bres voor de cultuur.

Door Francine van der Wiel

Een grotere betrokkenheid vanuit private hoek is in crisistijd een bekend fenomeen: het gevoel van eigenaarschap en verantwoordelijkheid van particulieren groeit meestal tijdens een crisis. Gelukkig maar, want al is de overheidssteun in deze coronatijd ruimhartig, de sector kan daarmee zeker niet helemaal worden geholpen. De eerste grote tranches overheidsgeld kwamen bijvoorbeeld vooral ten goede aan de grotere, structureel gesubsidieerde instellingen. 'Enter' de nieuwe regelingen. Ze zijn er in vele gedaanten, steunen kunstprojecten van diverse pluimage en vormen tezamen een ecosysteem van regelingen en fondsen die de sector extra zuurstof geven. Aan makers en instellingen op het gebied van beeldende kunst, dans, muziek, theater, letterkunde, erfgoed en musea. Aan landelijk opererende, maar ook aan regionale instellingen. En niet alleen aan professionele, maar ook aan door (hoofdzakelijk) vrijwilligers bemande cultuurorganisaties.

Ecosysteem van nieuwe fondsen

Het Prins Bernhard Cultuurfonds is een belangrijke initiator en partner in dat 'ecosysteem' van nieuwe fondsen en nauw betrokken bij het opzetten van diverse nieuwe regelingen. Al in de eerste week van de coronacrisis kwam het Cultuurfonds met een coulancregeling voor lopende aanvragen. Later werden nog meer specifieke noodregelingen toegevoegd. Het Cultuurfonds beheert ook diverse 'loketten' voor aanvragers en in overleg met externe experts wordt – vaak versneld – geadviseerd over toekenning, met oog voor spreading en samenhang. Elke regeling heeft haar eigen doel en doelgroep. Soms ook partners buiten het Cultuurfonds zelf: de tijdelijke aanvullende regeling voor letteren wordt bijvoorbeeld samen met het Nederlands Letterenfonds gefinancierd. Daardoor kunnen

ACTEURS WIJZEN DE WEG

Met drie theaterzalen en een filmzaal is het in schouwburg De Lawei een hele puzzel om de verschillende publieksstromen in goede en veilige banen te leiden. In Drachten bedacht het team een originele oplossing: professionele acteurs wijzen het publiek op theatrale wijze de weg, conform de geldende protocollen. Directeur Stef Avezaat: "Zo kunnen we het publiek een onbezorgd avondje uit laten beleven. Juist nu, in deze bizarre tijd, waarin kunst en cultuur kunnen verbinden. Applaus voor het fonds!"

BIJDRAGE
KICKSTART
CULTUURFONDS:

€ 49.000

EEN CORONAPROOF MUSICAL

Het uitbrengen van een nieuwe musical is in deze tijd een waagstuk. Giovanni Sturkenboom flukt het toch. Met financiële steun van het Kickstart Cultuurfonds heeft Neerlands jongste musicalproducent, oprichter van STENT Producties, de kleinschalige pop-rockmusical Murder Ballad geproduceerd, geheel coronaproof. Met succes: "Van Murder Ballad knap je echt op", kopte de Volkskrant, die vier sterren gaf. Doordat de productie werd gefinancierd, kunnen de publieksinkomsten uit de nu lopende tournee helemaal worden besteed aan de voorstellingskosten en aan de honoraria van de performers en technici. Bezoekers kunnen een extra financiële bijdrage leveren door het speciale Murder Ballad-mondkapje aan te schaffen.

BIJDRAGE
KICKSTART
CULTUURFONDS:

€ 93.000

STEUN VOOR 294 VOOR- STELLINGEN!

Voor kleinere, niet structureel gesubsidieerde makers en gezelschappen zijn de gevolgen van de coronacrisis enorm. De budgetten zijn al niet groot, zodat het wegvallen van een groot deel van de publieksinkomsten extra hard aankomt. De donatie uit het Kickstart Cultuurfonds (aan penvoerder De Toneelschuur in Haarlem) is daarom van levensbelang, zegt choreograaf Jasper van Luijk: "Nu kunnen we dit najaar alsnog op tournee en onze cast en crew een eerlijke beloning bieden." Hij is woordvoerder van de 34 makers en gezelschappen, onder wie Saman Amini, Nineties en Don't Hit Mama, die nu voorstellingen kunnen maken in vlakkevloertheaters door heel Nederland. In 17 participerende theaters zijn in totaal 294 voorstellingen (!) te zien.

BIJDRAGE
KICKSTART
CULTUURFONDS:

€ 300.000

debuterende auteurs en uitgevers van bijzondere letterkundige publicaties worden ondersteund.

Het Kickstart Cultuurfonds zag in de zomer het levenslicht en is een samenwerking van vele private fondsen. Naast de initiatiefnemers: het Prins Bernhard Cultuurfonds, de BankGiro Loterij, VSBfonds en de VandenEnde Foundation, zijn dat Ammodo, Fonds 21, Fonds 1818, Stichting Droom en Daad, Zadelhoff Cultuur Fonds, Stichting Zabawas en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). Het fonds doneerde 16 miljoen euro aan theaters, muziekpo-

Elk fonds heeft zijn eigen doel en doelgroep

dia, musea en producenten van professionele podiumkunsten, zodat zij zich kunnen aanpassen aan en voorbereiden op de anderhalvemetersamenleving om zo toch publiek te kunnen blijven ontvangen. Deze donaties blijven gelden, ook al konden veel producties nog niet doorgaan en moesten theaters, podia en musea tijdelijk (weer) hun deuren sluiten.

Broodnodige aanvulling

Het Kickstart Cultuurfonds is een broodnodige aanvulling op de overheidssteun. Net als het geld dat bij het Cultuurfonds binnenkwam door de actie 'Doe mee met je AOW', waarbij 4500 AOW'ers die het konden missen hun vakantiegeld (deels) aan cultuur schonken (zie ook het artikel op pagina 8). Samen met een zeer royale schenking van een anonieme mecenas, geld van het ministerie van OCW en een extra bijdrage van het Cultuurfonds konden hiermee kort na de corona-uitbraak ruim 300 cultuurmakers worden geholpen om aan de slag te blijven. Het ging om individuele kunstenaars in de beeldende kunst, letteren en het hele spectrum van de podiumkunsten, vertelt Myra Groenink, adviseur theater, film & dans bij het Cultuurfonds. "Als voorwaarde geldt wel dat zij in een minimumsamenstelling van drie cultuurmakers werken aan een nieuw project, vanzelfsprekend binnen de geldende coronamaatregelen. Samenwerking vinden we belangrijk in deze tijd. En cultuur moet zichtbaar blijven."

Behalve voor de in nood verkerende kunstenaars en podia, was er ook oog voor ons erfgoed. Kleinere erfgoedorganisaties - denk aan de vele kleine musea, museale monumenten en historische verenigingen die Nederland rijk is - drijven vaak op de inzet van vrijwilligers. Maar ook daar moest natuurlijk ineens coronaproof worden gewerkt. Om die stap te kunnen zetten kwam er een COVID-19-regeling als onderdeel van het Themafonds Erfgoedvrijwilligers van het werkerrein

CREATIEF ERFGOED- ONDERWIJS

Wat als een 'live' bezoek het belangrijkste onderdeel is van een educatief erfgoedproject? Voor die vraag zagen Oldenzaalse basisscholen zich gesteld toen ze ineens werden geconfronteerd met COVID-19 en de bijbehorende anderhalvemetersamenleving. Gelukkig kwam er geld voor het transformeren van de stadswandeling 'Markante Monumenten' tot een spelvorm met verschillende filmpjes en opdrachten. Voor het project 'Middeleeuws Oldenzaal' is de beklimming van de 800 jaar oude Plechelmstoren vervangen door een 3D-opname van de binnenzijde van de toren. De leerlingen krijgen de ervaring nu via Oculus-brillen die, net als de film en speciaal ontwikkelde les, uit een van de erfgoedregelingen zijn gefinancierd.

BIJDRAGE REGELING
COVID-19 AANPASSING
ERFGOEDEDUCATIE-
PROJECTEN
BASISONDERWIJS:

€ 5000

BLIJVEN DANSEN

COVID-19 bracht de wereld tot stilstand. Maar stilstand, daar doet danscollectief Arnhemse Meisjes niet aan. Ze gingen op zoek naar manieren om weer beweging te introduceren in de roerloze wereld. Het werd een nieuwe, levensgroot in de publieke ruimte geprojecteerde dansfilm, op onverwachte plekken en voor een groot publiek. In 'Memories of the Future' van filmmaker Floris Verweij creëren zij op live muziek van componist Wout Kemkens een positief beeld van de toekomst, vol 'ouderwetse' bewegingsvrijheid en veerkracht.

BIJDRAGE
DOE MEE
MET JE AOW:

€ 10.000

INDRUK- WEKKENDE DOCUMENTAIRE

Tilburg was in maart het epicentrum van de corona-uitbraak en het Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis kreeg de volle laag. Met een bijdrage uit het Buurtcultuurfonds kon GIG creative film productions de documentaire 'Positief getest' maken, die deze uitzonderlijke periode indrukwekkend in beeld brengt. Behalve artsen en verplegers komen ook schoonmakers, patiënten, familieleden en nabestaanden aan het woord.

Scan de QR-code en
bekijk de documentaire
'Positief getest'.

BIJDRAGE
BUURTCULTUUR-
FONDS:

€ 10.000

Monumentenzorg. Inge Molenaar, adviesmedewerker monumentenzorg Cultuurfonds: "Vanuit het hele land kwamen aanvragen binnen voor aanpassingen die erfgoedvrijwilligers ondersteunen bij het openhouden van bijzondere monumenten. Zoals een extra trap voor een coronaproof routing, online ticketsystemen, audiotours en spraakversterkers voor rondleidingen op afstand." In juni al werden 30 plannen voor noodzakelijke aanpassingen gehonoreerd. In oktober volgde een tweede regeling educatieve middelen, met 115 plannen voor het Themafonds, specifiek gericht op (digitale) educatieve middelen.

Alle regelingen bij elkaar maken een belangrijk verschil

Provinciale regelingen

Ook de provinciale afdelingen van het Cultuurfonds kwamen direct in actie: er werden eigen coronaregelingen ingevoerd om ook regionale en lokale podia bij te staan of nieuwe culturele initiatieven mogelijk te maken. Makers en instellingen in Utrecht konden bijvoorbeeld ondersteuning aanvragen dankzij een tijdelijke investeringsregeling om zich tegen de impact van het virus te wapenen. De afdeling Zeeland heeft voor dergelijke investeringen het 'Zilveren Pareltje' ingesteld. In Brabant kregen twaalf projecten versneld een bijdrage uit het Buurtcultuurfonds om tijdens de lockdown in het voorjaar op buurtniveau verbinding te brengen met kunst. "Dankzij de bereidwilligheid van alle betrokkenen konden we het snel organiseren en meteen beschikken over een budget van 60.000 euro", zegt Olga Raaymakers van de afdeling Noord-Brabant. Een oproep op de social media deed de rest: de aanvragen en plannen stroomden binnen en na één week al konden de ontvangers aan de slag.

Zilveren randje

Alle regelingen bij elkaar maken in crisistijd een belangrijk verschil. Cultuurmakers reageren blij, soms zelfs uitzinnig, dankbaar, ontroerd. En blijven vooral aan de slag, zodat veel moois ondanks alles toch behouden blijft, voor de cultuurmakers én voor de cultuurliefhebbers. Het zilveren randje rond de donkere wolken. Door het Prins Bernhard Cultuurfonds is dit jaar inmiddels bijna 10 miljoen euro extra uitgekeerd. —

Meer weten over onze regelingen?

THUIS GENIETEN, OOK STRAKS

In Breukelen is de grote Pieterskerk in deze tijd toevluchtsoord voor veel culturele activiteiten. Helaas is de capaciteit van 400 zitplaatsen door de coronarichtlijnen beperkt tot 70. Met financiële steun van de afdeling Utrecht heeft de Stichting Vrienden van de Pieterskerk Breukelen videostreamingapparatuur aangeschaft. Zo kan een breed publiek blijven genieten, nu en in de toekomst.

BIJDRAGE
PRINS BERNHARD
CULTUURFONDS UTRECHT:

€ 2500